

STORTINGET

Innst. 203 S

(2020–2021)

Innstilling til Stortinget
fra arbeids- og sosialkomiteen

Dokument 8:30 S (2020–2021)

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erlend Wiborg, Gisle Meininger Saudland og Jon Engen-Helgheim om at religiøse eller ideologiske reservasjoner mot arbeid skal gi reduksjon eller stans av ytelser

Som ledd i komiteens behandling av representantforslaget ble det åpnet for å sende inn skriftlige innspill til saken. Det kom ikke inn skriftlige innspill.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Elise Bjørnebekk-Waagen, Lise Christoffersen, Arild Grande og Rigmor Aasrud, fra Høyre, Margret Hagerup, Heidi Nordby Lunde og Kristian Tønning Riise, fra Fremskrittspartiet, Gisle Meininger Saudland og lederen Erlend Wiborg, fra Senterpartiet, Per Olaf Lundteigen, fra Sosialistisk Venstreparti, Solfrid Lerbrekk, og fra Kristelig Folkeparti, Torill Selsvold Nyborg, viser til Representantforslag 30 S (2020–2021) om at religiøse eller ideologiske reservasjoner mot arbeid skal gi reduksjon eller stans av ytelser. Komiteen viser til Stortingets behandling av Meld. St. 30 (2015–2016) Fra mottak til arbeidsliv – en effektiv integreringspolitikk, jf. Innst. 399 S (2015–2016), hvor et enstemmig storting stilte seg bak anmodningsvedtak 927. Det er bred enighet om at fellesskapet ikke skal betale livsopphold til personer som kan, men ikke vil delta i arbeid eller aktivitet av religiøse eller ideologiske årsaker.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at et hovedvilkår for å få rett til dagpenger er at man anses for å være reell arbeidssøker, jf. folketryktdloven § 4-5. Det ikke er anledning til generelt å reservere seg mot å ta visse typer jobber av religiøse eller ideologiske grunner. Flertallet viser til at det skal gjøres en konkret vurdering av

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen tydeliggjøre regelverket, i tråd med anmodningsvedtak 927 av 2016, for både statlige og kommunale ytelser, slik at det ikke er adgang til å reservere seg mot arbeid av religiøse eller ideologiske årsaker uten stans eller reduksjon i ytelse.
2. Stortinget ber regjeringen sikre at brukere som registreres som nye mottakere av kommunale og/eller statlige ytelser, tidlig informeres om at stans eller reduksjon av ytelser vil bli en konsekvens ved reservasjon mot arbeid eller aktivitet av religiøse eller ideologiske årsaker.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse av forslaget.

Komiteens behandling

Komiteen ba i brev av 21. oktober 2020 om statsrådets vurdering av forslaget. Statsrådets svarbrev av 4. november 2020 følger vedlagt.

hva som er høvelig arbeid for stønadsmottakeren, dersom en dagpengemottaker unnlater å søke på, eller takker nei til en konkret jobb. I tilfeller der arbeidet er passende og det ikke var rimelig grunn til å avslå, kan det gis et midlertidig bortfall av dagpenger. Flertallet mener det er viktig med en lik praktisering av regelverket.

Flertallet viser til statsrådens vurdering av representantforslaget. Statsråden viser til at det har vært svært få saker i Trygderetten knyttet til dagpengemottakere som ikke vil ta arbeid pga. religiøse reserverasjoner, noe som tyder på at det knapt er problemer knyttet til Arbeids- og velferdsetatens praktisering av disse reglene. Videre understreker statsråden at det i tildelingsbrevet til Arbeids- og velferdsetaten for 2020 er gitt en generell instruks om at krav til aktivitet og mobilitet skal praktiseres konsekvent og strengt, og at dette vil bli fulgt opp av departementet.

Komiteen støtter forslagsstillerne i at anmodningsvedtak 927 (2015–2016) ikke er begrenset til dagpenger.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti støtter intensjonen til forslagsstillerne, men vil understreke at det ikke foreligger informasjon som tyder på at dette er et utbredt problem. I representantforslaget skriver forslagsstillerne følgende:

«Arbeidsdeltakelsen i Norge er generelt god, men det er likevel mange som står utenfor arbeidslivet, også blant de som ikke har helserelaterte utfordringer som vanskeliggjør arbeidsdeltakelse. Det er flere grunner til dette, men én av årsakene er at flere reserverer seg mot arbeid av religiøse og/eller ideologiske årsaker mens de samtidig mottar ytelse fra Nav.»

Disse medlemmer viser til svar på skriftlig spørsmål om ulik tolkning av «høvelig arbeid» knyttet til religiøse reserverasjoner (Dokument nr. 15:2196 (2019–2020)):

«Det har vært svært få saker i Trygderetten knyttet til dagpengemottakere som ikke vil ta arbeid pga. religiøse reserverasjoner, noe som tyder på at det knapt er problemer knyttet til Arbeids- og velferdsetatens praktisering av disse reglene. Dette er noe vi følger med på, og jeg vil vurdere ytterligere presiseringer dersom det blir behov for det.»

Disse medlemmer mener dette står i kontrast til Fremskrittspartiets virkelighetsbeskrivelse.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til svaret fra statsråden, og legger særlig vekt på presiseringen om at den generelle instruks om krav til aktivitet og mobilitet skal praktiseres konsekvent og strengt, og at denne vil bli

fulgt opp av departementet. Disse medlemmer mener at forslagsstillerne intensjon derfor er ivaretatt av dagens praksis, og at det således ikke er nødvendig med ytterligere tydeliggjøring i regelverket, og anbefaler derfor at forslaget ikke vedtas.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet understreker at forslaget er fremmet med bakgrunn i undersøkelser gjennomført blant Nav-kontorer av religionsviter Ragnhild Laird Iversen ved Universitetet i Sørøst-Norge (USN), presentert i Vårt Land 30. juli 2020. I disse fremkommer det flere eksempler på at personer som mottar ytelse fra Nav, reserverer seg mot arbeid av religiøse eller ideologiske årsaker. Det går videre frem at det er stort sprik mellom Nav-kontorene i hvordan en håndterer slike saker. Det er liten grunn til å anta at disse undersøkelsene bare viser unntakene i Nav. Det er således ikke Fremskrittspartiets virkelighetsoppfatning som presenteres i forslaget, men faktisk situasjon.

Statsråden viser til få saker i Trygderetten i spørsmål om dagpenger som grunnlag for å hevde at det i liten grad synes å være et utbredt problem at personer reserverer seg mot arbeid. Det er etter disse medlemmers syn relevant å understreke at komiteen står samlet bak forståelsen av vedtak 927(2015–2016), om at konsekvenser for ytelse ved slik reserverasjon ikke er begrenset til dagpenger, men til alle inntektssikringsordninger gjennom Nav. Statsrådets svar synes derfor unaturlig avgrenset mot dagpenger.

Forslagsstillerne mener det er avgjørende å sikre lik praksis i Nav-kontorene i slike saker, og at det må være strenge vilkår for å få kommunale og statlige ytelse ved arbeidsledighet. Velferdsmodellens bærekraft forutsetter høy yrkesdeltakelse. En praksis der en tillater å reservere seg mot arbeid uten å ha helsemessige utfordringer opp mot velferdsmodellens forutsetning for bærekraft, er etter disse medlemmers syn derfor ikke forenlig.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen tydeliggjøre regelverket, i tråd med anmodningsvedtak 927(2015–2016), for både statlige og kommunale ytelse, slik at det ikke er adgang til å reservere seg mot arbeid av religiøse eller ideologiske årsaker uten stans eller reduksjon i ytelse.»

«Stortinget ber regjeringen sikre at brukere som registreres som nye mottakere av kommunale og/eller statlige ytelse, tidlig informeres om at stans eller reduksjon av ytelse vil bli en konsekvens ved reserverasjon mot arbeid eller aktivitet av religiøse eller ideologiske årsaker.»

Komiteens medlem fra Senterpartiet er helt enig i at fellesskapet ikke skal betale livsopphold til personer som kan, men ikke vil delta i arbeid eller akti-

vitet av religiøse eller ideologiske årsaker. Samtidig må det gjøres en konkret vurdering av hva som er høvelig arbeid for stønadsmottaker i disse tilfeller, som for alle andre. Arbeidsføre mennesker skal ikke kunne nekte å utføre inntektsbringende arbeid i sitt nærmiljø for der ved å bli berettiget offentlige ytelser.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at det i dag allerede foreligger vilkår for å kunne motta ytelser som dagpenger og sosialhjelp, og at forslaget således er å oppfatte som en unødvendig detaljstyring av ansatte i Nav. Dette medlem mener det er viktig at hver enkelt veileder har mulighet til å gjøre gode sosialfaglige vurderinger i hvert enkelt tilfelle. Saker som baserer seg på faglig skjønn, vil og må praktiseres forskjellig fra sak til sak, samtidig er det uheldig om reglene blir tolket og brukt forskjellig.

Dette medlem viser til at for å ha rett på dagpenger må søkeren være villig til å ta ethvert høvelig arbeid. Studien «Religion i Nav» peker på at det er særlig formuleringen «høvelig arbeid» som åpner for en viss utøvelse av skjønn. Det er, etter dette medlems syn, stor variasjon i hvor mye religionens rolle tas opp i de sosialfaglige utdanningene. Det bør derfor fokuseres på å styrke utdanningene og sørge for flere veiledere med sosialfaglig kompetanse når Nav-kontorene rigges for å ta flere egne vurderinger basert på faglig skjønn. Dette medlem går på denne bakgrunn imot forslaget.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen tydeliggjøre regelverket, i tråd med anmodningsvedtak 927(2015–2016), for både statlige og kommunale ytelser, slik at det ikke er adgang til å reservere seg mot arbeid av religiøse eller ideologiske årsaker uten stans eller reduksjon i ytelse.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen sikre at brukere som registreres som nye mottakere av kommunale og/eller statlige ytelser, tidlig informeres om at stans eller reduksjon av ytelser vil bli en konsekvens ved reservasjon mot arbeid eller aktivitet av religiøse eller ideologiske årsaker.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:30 S (2020–2021) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erlend Wiborg, Gisle Meininger Saudland og Jon Engen-Helgheim om at religiøse eller ideologiske reservasjoner mot arbeid skal gi reduksjon eller stans av ytelser – vedtas ikke.

Oslo, i arbeids- og sosialkomiteen, den 2. februar 2021

Erlend Wiborg

leder

Elise Bjørnebekk-Waagen

ordfører

VEDLEGG

DET KONGELIGE
ARBEIDS- OG SOSIALDEPARTEMENT

Statsråden

Arbeids- og sosialkomiteen i Stortinget
Stortinget
Postboks 1700 Sentrum
0026 OSLO

Deres ref
2020/3727

Vår ref
20/3980-

Dato
4. november 2020

Representantforslag 30 S (2020-2021) fra Erlend Wiborg, Gisle Meininger Saudland og Jon Engen-Helgheim om at religiøse eller ideologiske reserverasjoner mot arbeid skal gi reduksjon eller stans av ytelser (dokument 8:30 S (2020-2021))

Jeg viser til brev 21. oktober 2020 fra Stortingets arbeids- og sosialkomite, vedlagt forslag fra representantene Erlend Wiborg, Gisle Meininger Saudland og Jon Engen-Helgheim om at religiøse eller ideologiske reserverasjoner mot arbeid skal gi reduksjon eller stans av ytelser.

Representantene viser til en undersøkelse som gir eksempler på at personer som mottar ytelser fra NAV reserverer seg mot arbeid av religiøse og ideologiske årsaker.

I svar 10. august 2020 på spørsmål til skriftlig besvarelse fra stortingsrepresentant Erling Wiborg om det samme temaet, svarte statsråd Røe Isaksen:

Et hovedvilkår for å få rett til dagpenger er at man anses for å være reell arbeidssøker, jf. folketrygdloven § 4-5. For å anses som reell arbeidssøker må man som hovedregel være i stand til og villig til å ta ethvert arbeid som er lønnet etter tariff eller sedvane, hvor som helst i Norge og uavhengig av om det er på heltid eller deltid.

Kravet om yrkesmessig mobilitet innebærer at stønadsmottakeren må være villig til å ta ethvert arbeid som han eller hun er fysisk og psykisk skikket til å ta, også innenfor yrker som vedkommende ikke er utdannet til eller har tidligere arbeidserfaring fra. Det er derfor ikke anledning til generelt å reservere seg mot å ta visse type jobber, heller ikke av religiøse grunner.

Om en dagpengemottaker unnlater å søke på, eller takker nei til en konkret jobb, skal det gjøres en konkret vurdering av om den aktuelle jobben er høvelig arbeid for stønadsmottakeren, og om han eller hun hadde en rimelig grunn til å takke nei. Var arbeidet passende og det ikke var rimelig grunn til å avslå, vil det kunne gis et midlertidig bortfall av dagpenger i tolv uker iht. folketrygdloven § 4-20.

Selv om plikten etter folketrygdloven § 4-5 er å søke og ta imot ethvert arbeid, er Norge bundet av internasjonale standardsettingskonvensjoner (Europarådets trygdekodeks og ILO konvensjon 168) som forutsetter at plikten til å ta arbeid er begrenset til "høvelig arbeid".

Ved vurderingen legger derfor Arbeids- og velferdsetaten vekt på hvor store generelle begrensninger stønadsmottakeren setter på hvilket arbeid han eller hun kan ta. Dersom vedkommende reserverer seg mot arbeid i for stor grad, anses det ikke for å være en rimelig grunn for å reservere seg. Hva som vil anses for å være "høvelig arbeid" vil vurderes strengere jo lenger ut i stønadsperioden man er. Denne praksisen er vurdert å være i tråd med de internasjonale forpliktelsene vi er bundet av.

Problemstillingen knyttet til arbeidssøkere som reserverer seg mot arbeid som følge av religiøse eller ideelle grunner ble drøftet i NOU 2016: 13 Samvittighetsfrihet i arbeidslivet.

I tildelingsbrevet til Arbeids- og velferdsetaten for 2020 er det gitt en generell instruks om at krav til aktivitet og mobilitet skal praktiseres konsekvent og strengt. Dette innebærer at det ikke innvilges dagpenger til søkere som ikke har den disponibilitet og den geografiske og yrkesmessige mobilitet som regelverket krever.

Det har vært svært få saker i Trygderetten knyttet til dagpengemottakere som ikke vil ta arbeid pga. religiøse reservasjoner, noe som tyder på at det knapt er problemer knyttet til Arbeids- og velferdsetatens praktisering av disse reglene. Dette er noe vi følger med på, og jeg vil vurdere ytterligere presiseringer dersom det blir behov for det.

Jeg slutter meg til denne redegjørelsen, og vil igjen presisere at den instruksjonen som ble gitt til NAV i tildelingsbrevet for 2020 vil bli fulgt opp av departementet. Jeg kan derfor ikke se at det er behov for ytterligere tydeliggjøring i regelverket nå.

Med hilsen

Henrik Asheim

